

บทคัดย่อ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ชื่อว่าเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการสูญเสียพื้นที่ป่าเร็วที่สุด โดยมีสาเหตุหลักมาจากความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเปลี่ยนเป็นพื้นที่การเกษตร กิจกรรมของมนุษย์ต่าง ๆ เหล่านี้ทำพื้นที่ป่าขนาดใหญ่กลายเป็นหย่อมป่าขนาดเล็ก (forest fragment) และยังก่อให้เกิดปัญหาพื้นที่ชายขอบป่า (edge effect) ตามมา พื้นที่ชายขอบป่าส่งผลกระทบต่ออัตราการรอดของรังนก (nest survival) และความสำเร็จในการทำรังของนก (nest success) ซึ่งทั้งสองอย่างนี้เป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงประชากรนก ในการวิจัยครั้งนี้เราได้ทำการศึกษาผลกระทบของพื้นที่ชายขอบป่าที่ต่ออัตราการรอดของรังนก ความสำเร็จในการทำรังของนก และศึกษาสังคมของสัตว์ล่ารัง ในพื้นที่ป่าดิบแล้งของสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช อ.วังน้ำเขียว จ. นครราชสีมา

ในช่วงของฤดูกาลผสมพันธุ์ของนกป่าระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559 เราได้ทำการสำรวจหารังนก โดยเริ่มสำรวจจากพื้นที่ชายขอบเข้าสู่พื้นที่ใจกลางผืนป่า นอกจากนี้เราได้ทำการติดตั้งกล้องบันทึกภาพแบบเคลื่อนไหว 24 ชม. และกล้องดักถ่ายภาพสัตว์แบบอัตโนมัติที่รังนกเพื่อการศึกษาชนิดของสัตว์ล่ารัง จากการศึกษาเราสำรวจพบรังนกทั้งสิ้น 200 รัง จากนก 22 ชนิด ซึ่งเราพบว่าความสำเร็จในการทำรังของนกป่าในพื้นที่ศึกษามีค่าต่ำมากคือ มีความสำเร็จในการทำรังเพียง 8.6% และมีอัตราการถูกล่าที่สูงถึง 87% จากข้อมูลการติดตั้งกล้องบันทึกภาพแบบเคลื่อนไหว 24 ชม. และกล้องดักถ่ายภาพสัตว์แบบอัตโนมัติที่รังนกจำนวน 116 รัง จากนก 14 ชนิด เราสามารถบันทึกเหตุการณ์การล่ารังได้ทั้งสิ้น 61 ครั้ง จากผู้ล่า 8 ชนิด โดยเราพบว่า งู เป็นสัตว์ที่เข้าล่ารังบ่อยที่สุด (43%) รองลงมาคือ ลิงกัง (30%) กลุ่มนกผู้ล่า (10%) และนกสาลิกาเขียว (10%) เมื่อเราทำการวิเคราะห์หาความชุกชุมของสัตว์ล่ารังทุกชนิดพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความชุกชุมของสัตว์ล่ารังที่อยู่บริเวณชายขอบป่าและพื้นที่ใจกลางผืนป่า

อัตราการรอดของรังนกในพื้นที่ศึกษาของเราค่อนข้างต่ำมากเมื่อเทียบกับอัตราการรอดของนกในพื้นที่อื่น (20%) ซึ่งสาเหตุหลักที่ส่งผลให้นกมีอัตราการรอดที่ต่ำมากนั้นยังไม่ชัดเจน แต่คาดว่า การเปลี่ยนแปลงสังคมและพฤติกรรมของสัตว์ผู้ล่าซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาการเกิดหย่อมป่าและพื้นที่ชายขอบป่า น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งต่อประชากรนกในพื้นที่